

صنایع دستی پایتخت در مجموعه‌های تاریخی می‌درخشند

فخر هنر

مریم باقرپور ✓
عنوان موزه صنایع دستی تهران را که در موتورهای جست‌وجوگر دنبال کنید، بیش از همه نام موزه صنایع دستی سعدآباد پیش رویان قرار می‌گیرد. در حالی که چنین موزه تخصصی اکنون در این مجموعه وجود ندارد، بلکه در شهر تهران موزه‌های صنایع دستی پراکنده شده‌اند و در سعدآباد هم در کاخ‌های مختلف آثار مختلفی از هنرمندان دیده می‌شود. اما موزه‌های صنایع دستی در کجای تهران قرار دارند؟

گلیم تا کاشی در موزه هنرهای ملی

نشانی: میدان بهارستان، خیابان کمال‌الملک، ساختمان فرهنگ‌وارشاداسلامی
مشخصات: از موزه هنرهای ملی به‌عنوان نخستین موزه تخصصی کشور نام برده می‌شود. در این موزه ۲۷۱ اثر ارزشمند هنری در رشته‌های نگارگری، مینیاتور، زری‌بافی، گبه و فرش، معرق و منبت، خاتم‌کاری و کاشی‌کاری دیده می‌شود. این آثار که به دوره‌های اخیر تعلق ندارند و دست‌سازهای هنری از قرن ۱۲ هجری شمسی تاکنون را می‌توان در آن دید. این موزه سال ۱۳۰۹ شمسی با تلاش مرحوم حسین طاهرزاده بهزاد

نقش‌هایی بر شیشه

نشانی: خیابان سعدی شمالی، خیابان برادران قائدی (هدایت سابق)، پلاک ۲۰۲، موزه نقاشی پشت شیشه
مشخصات: موزه نقاشی پشت شیشه ایران دومین موزه نقاشی پشت شیشه در جهان و تنها موزه مستقلی است که به یکی از شاخه‌های نگارگری اختصاص داده شده است. این موزه در برگیرنده مجموعه عظیمی از نقاشی‌های پشت شیشه از دوران صفویه تا عصر حاضر است. بنای موزه هم یکی از خانه‌های قدیمی

نشانی: خیابان امام خمینی (ره)، خ سی تیر، نرسیده به خیابان جمهوری، پلاک ۵۹
مشخصات: سفال یکی از صنایع دستی ایران در میان اقوام مختلف ایران است. به همین دلیل موزه آبگینه و سفالینه‌های ایران به‌عنوان موزه تخصصی شیشه و سفال

سال ۱۳۷۷ راه‌اندازی شد. این موزه در بنایی قاجاری موسوم به مجموعه قوام در ۷ هزار مترمربع قرار دارد. ساختمان موزه از بخش‌های مختلفی مانند تالارهای نمایش ایشیا، غرفه محصولات فرهنگی، کتابخانه و بخش اداری تشکیل می‌شود. البته بخش نمایش ایشیا خود شامل ۶ تالار است که در طبقه همکف ایشیا تاریخی

تهران، متعلق به مرحوم دکتر سیاوش شقاقی، از پزشکان بیماری‌های ریوی است. این خانه پس از فوت دکتر شقاقی، توسط وراثت به شخص دیگری واگذار و در سال ۱۳۷۴ کل مجموعه به سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران فروخته شد. پس از بازسازی در سال ۱۳۷۷ به‌صورت گنجینه‌ای از آثار نقاشی پشت شیشه توسط شهرداری به سازمان میراث فرهنگی واگذار شد. اکنون در این موزه بیش از ۳۱۰ قلم شیء خریداری شده در زمینه نقاشی نگهداری می‌شود.

سفالینه‌ها در خانه قجری

دوران پیش از تاریخ تا قبل از اسلام، در تالارهای سمعی و بصری، مینا و بلور قرار داده شده است. طبقه اول موزه هم به تالارهای صدف، زرین فام و لاجورد اختصاص یافته که اشیاء مربوط به دوران اسلامی تا معاصر در آن نگهداری می‌شود. کتابخانه موزه بیش از ۴ هزار جلد کتاب تخصصی در زمینه هنر، تاریخ، معماری و صنایع دستی

توزیع صنایع دستی در سعدآباد

نشانی: خیابان ولیعصر، خیابان شهیدفلاحی (زعفرانیه) انتهای خیابان شهید کمال طاهری

مشخصات: گرچه این روزها دیگر در مجموعه سعدآباد مکانی به‌عنوان موزه صنایع دستی وجود ندارد، اما به گفته مدیران بخش صنایع دستی میراث فرهنگی، بخش زیادی از آثار هنری در موزه‌های آن به‌صورت پراکنده قرار داده شده‌اند. به‌عنوان مثال در موزه خط و کتابت میرعماد که از بناهای قدیمی مجموعه فرهنگی و تاریخی سعدآباد به

شمار می‌آید، می‌توان نمونه‌هایی از شمعدان‌های فلزی، کاسه‌های سفالین و لعابی و... را تماشا کرد که علاوه بر قدمت نقوش مختلفی بر آن حک شده است. یا در کاخ موزه سبزه انواع فرش‌های دستباف و گلیم‌های بافته شده توسط بانوان هنرمند ایرانی از گذشته را می‌توان دید. در بخش دیگری از آن نخستین پرده‌های مورد استفاده در کاخ به نمایش در آمده است. این پرده‌ها جزو تزیینات اولیه کاخ موزه سبزه بوده و هنر سوزن‌دوزی در آن وجود دارد.

دوران پیش از تاریخ تا قبل از اسلام، در تالارهای سمعی و بصری، مینا و بلور قرار داده شده است. طبقه اول موزه هم به تالارهای صدف، زرین فام و لاجورد اختصاص یافته که اشیاء مربوط به دوران اسلامی تا معاصر در آن نگهداری می‌شود. کتابخانه موزه بیش از ۴ هزار جلد کتاب تخصصی در زمینه هنر، تاریخ، معماری و صنایع دستی

میراث صفویه در اردبیل

نشانی: اردبیل، میدان عالی قاپو، کوچه شهیدگاه، جنب بقعه

شیخ‌صفا الدین

مشخصات: موزه صنایع دستی اردبیل، بر خلاف دیگر موزه‌های کشور، داخل حمام قرار دارد. حمام «شیخ صفا» یکی از بناهای تاریخی اردبیل است که قدمتش به دوره صفویه می‌رسد و سال ۱۳۸۷ به موزه تبدیل شد. حالا در این مکان بیش از ۳۰۰ قطعه در ۲۵ رشته هنری نگهداری می‌شود که می‌توان از دست‌بافته‌های عشایر، معرق چوب، ساز سنتی، سفال، نقاشی روی شیشه، منبت، حجاری، مسگری و صنایع چرم و... یاد کرد.

خانه قجری میزبان

نشانی: استان گلستان، شهر گرگان، ۵۰ متری بازار نعلبندان گرگان (محدوده مسجد گرگان)

مشخصات: موزه صنایع دستی گرگان، در خانه ۲ طبقه لطیفی با معماری زیبا و دیدنی‌اش دایره شده و قدمتش به دوره قاجار بازمی‌گردد. در این موزه علاوه بر صنایع دستی گرگان، می‌توان دست‌سازهای هنرمندان گلستانی را هم تماشا کرد. در طبقه اول این بنا صنایع دستی شهرهای مختلف استان گلستان به نمایش در آمده و در طبقه دوم نیز پیشینه و نوع فعالیت مشاغل نشان داده می‌شود.

۳ هزار اثر در نصف جهان

نشانی: اصفهان، خیابان استادانداری، روبروی دانشگاه پردیس

مشخصات: با شنیدن نام اصفهان، صنایع دستی‌اش در ذهن تداعی می‌شود. این موزه در عمارت «رکیب خانه» ساخته شده و بیش از ۳ هزار اثر در چند بخش آن به نمایش در آمده که شامل خط و کتابت و آثار خوشنویسی، آثار نگارگری و نقاشی، آثار چوبی مانند چوب‌های خاتم‌کاری شده، مشبک، آثار فلزی مانند تان کمر بند، طلا و نقره، قاب، آینه، آفتابه و لگن، چاقو و... است. دست‌بافته‌ها و سفال و چینی هم بخش مجزا به خود اختصاص داده‌اند.

صنایع دستی در خانه

نشانی: موزه قم، خیابان ۱۹ دی (باجک)، انتهای کوچه ۱۱، پلاک ۱۵

مشخصات: خانه یزدانپناه یکی از بناهای مهم شهر قم و از مکان‌های گردشگری آن محسوب می‌شود. این خانه ۱۱ اتاق دارد و قدمتش به ۱۲۰ سال پیش می‌رسد. این خانه محل برپایی موزه صنایع دستی هم هست و می‌توان آثار سفال و سرامیک، معرق چوب، قلمزنی‌ها، منبت چوب، نقاشی روی شیشه، سنگ‌های قیمتی تراشیده شده، حکاکی روی فولاد خنجر و شمشیر و لباس‌های زیبای استان قم را تماشا کرد.